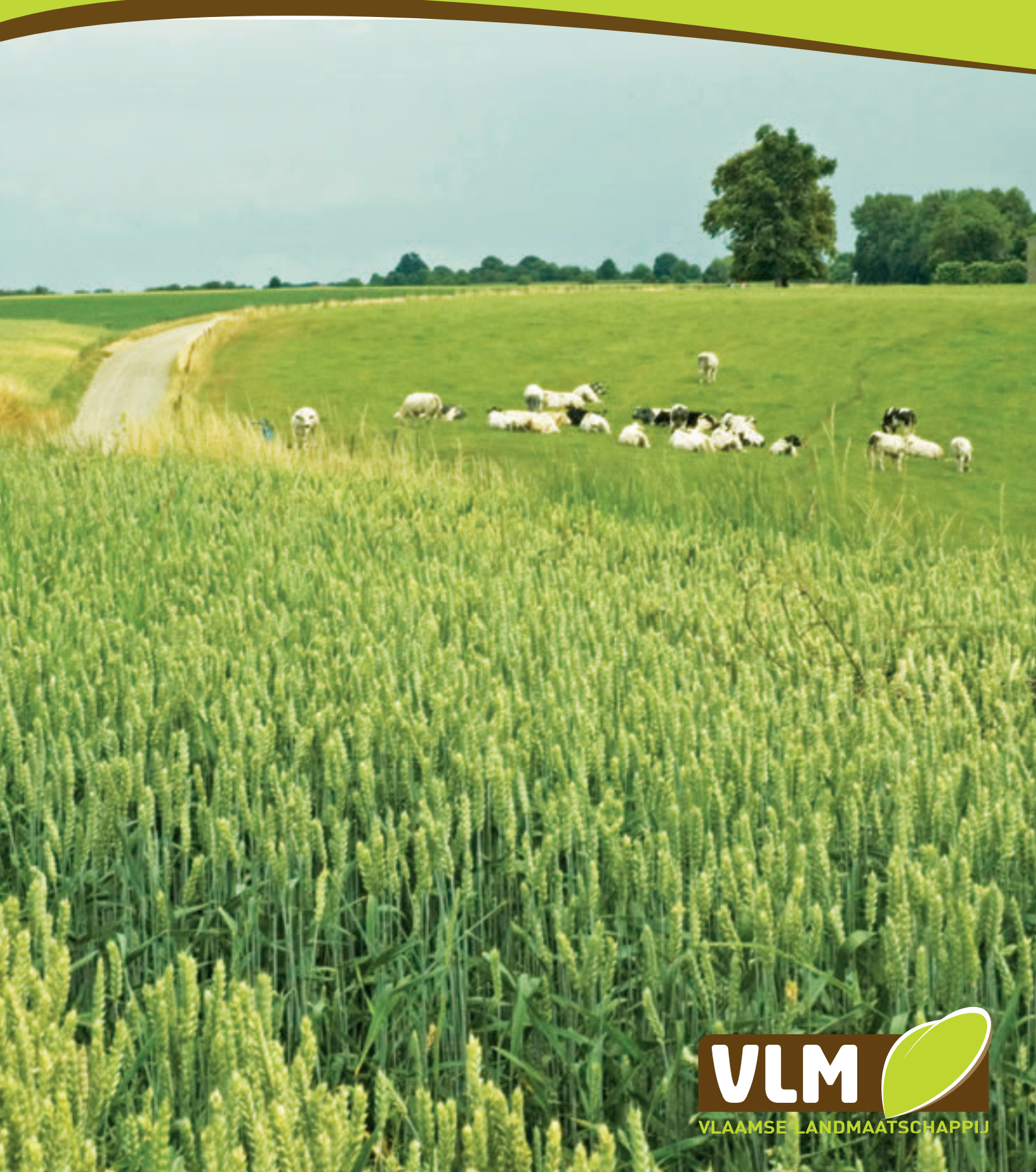

Begeleidende maatregelen bij een te hoog nitraatresidu

staalnamecampagne 2011/ maatregelenpakketten 2012

VOORWOORD

Elk najaar laat de Mestbank het nitraatresidu in de bodem meten op een gerichte selectie van percelen. Hoe groter het nitraatresidu op het einde van het groeiseizoen, hoe groter het risico op uitspoeling van nitraten naar het oppervlakte- en grondwater in de winter. Na het groeiseizoen is er dan ook best nog slechts een beperkte hoeveelheid nitraat in de bodem aanwezig. Een oordeelkundige bemesting en uitbating zijn van cruciaal belang om een laag nitraatresidu te halen.

Bij een te hoog nitraatresidu treedt de Mestbank voortaan sturend op door een pakket maatregelen op te leggen. Die ondersteunen een oordeelkundige bemesting en zijn er dus op gericht om toekomstige overschrijdingen te vermijden.

Deze brochure maakt u wegwijs in de nitraatresidumetingen, de drempelwaarden en de begeleidende maatregelen.

1. INHOUD

1. Wat is nitraatresidu?	4
2. Gebiedsgerichte aanpak: de focusgebieden en niet-focusgebieden.....	4
3. Welk nitraatresidu moet nagestreefd worden?	5
4. Wat is de drempelwaarde en waarvan is die afhankelijk?	5
4.1 Het bodemtype	5
4.2 De teelt.....	6
4.3 Focusgebieden versus niet-focusgebieden	6
5. Wat als de drempelwaarde overschreden is?.....	6
6. Wat zijn de verschillende drempelwaarden voor de staalnamecampagne van 2011?.....	7
7. Welke verschillende maatregelenpakketten zijn er?.....	9
8. Hoe wordt bepaald welk maatregelenpakket van toepassing wordt?	16
8.1 Het gemeten nitraatresidu	16
8.2 Pakketverhoging als gevolg van niet naleving van eerder opgelegde maatregelen	16
9. Voorbeelden	17
10. Hoe wordt u op de hoogte gebracht van welke maatregelenpakketten van toepassing zijn op uw bedrijf?.....	19
11. Wat als het perceel met een maatregelenpakket niet meer in gebruik is?.....	19
12. Wat als u niet akkoord gaat met de opgelegde maatregelen?.....	19
13. De maatregelen in detail.....	20
13.1 Stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies	20
13.2 Bemestingsplan en bemestingsregister	21
13.3 Audit	23
13.4 Vanggewas of nateelt.....	23
13.5 Tabel voor de omrekening van werkzame stikstof naar de totale inhoud aan stikstof	24
14. Contactpersonen van de dienst bedrijfsadvies en sensibilisering (BAS)	28
Bijlage: Kaart met focusgebieden 2011/ 2012	26

1. WAT IS NITRAATRESIDU?

Gewassen nemen stikstof in de vorm van nitraat op om te groeien. Nitraat wordt onder andere gevormd doordat verschillende bodemprocessen stikstof omzetten. Stikstof is één van de hoofdbestanddelen van dierlijke mest, andere mest, kunstmest en allerhande oogstresten.

De nitraten die niet opgenomen worden, blijven op het einde van het groeiseizoen achter in de bodem als residu, vandaar de term nitraatresidu. Die nitraten kunnen tijdens de winterperiode uitspoelen naar het oppervlakte- en grondwater en een te grote hoeveelheid nitraat in het water kan eutrofiëring en sterke algenbloei teweegbrengen. Uitspoeling moet dus zo veel mogelijk vermeden worden. De Europese norm voor nitraat in oppervlakte- en grondwater is 50 mg nitraat per liter.

Het nitraatresidu is de hoeveelheid nitraatstikstof per ha in de bovenste 90 cm van een landbouwperceel, gemeten in de periode van 1 oktober tot en met 15 november.

Een nitraatresidubepaling kan om verschillende redenen gebeuren:

- in opdracht van de Mestbank, voor de algemene opvolging van het nitraatresidu in Vlaanderen: **controlestaal**
- in opdracht van de betrokken landbouwer:
 - omdat de Mestbank percelen aanduidde die bemonsterd moeten worden omwille van:
 - een opgelegd maatregelenpakket naar aanleiding van een te hoog nitraatresidu in het vorige kalenderjaar: **opvolgstaal**
 - een derogatieaanvraag: **derogatiestaal**
 - omdat er op het perceel een beheerovereenkomst water (BO water) wordt toegepast. Een jaarlijkse nitraatresidubepaling is één van de contractuele voorwaarden: **BO-waterstaal**.

NIEUW

De maatregelen die van toepassing zijn bij het overschrijden van de nitraatresidurempelwaarden gelden **voor alle nitraatresidubepalingen**, ongeacht of het nitraatresidu gemeten is in opdracht van de Mestbank of op kosten van de landbouwer.

Om een correct beeld te krijgen van het nitraatresidu van een perceel, moet per 2 ha het nitraatresidu bepaald worden. Dat nitraatresidu wordt bepaald op een bodemstaal dat uit minimum 15 boorsteken bestaat. Per 30 cm bodemlaag (0 - 30cm / 30 - 60cm / 60 - 90 cm) wordt het nitraatgehalte bepaald. De som van die drie lagen geeft het nitraatresidu. Bij percelen groter dan 2 ha worden meerdere deelstalen genomen waarop het nitraatresidu bepaald wordt. Het nitraatresidu van het perceel is dan het gemiddelde van de deelstalen.

Als niet tot 90 cm kan bemonsterd worden, worden verschillende omrekeningsmethodes gebruikt om het nitraatresidu tot 90 cm te bepalen. Het laagste resultaat wordt in rekening gebracht.

2. GEBIEDSGERICHTE AANPAK: DE FOCUSGEBIEDEN EN NIET-FOCUSGEBIEDEN

De toestand van de waterkwaliteit is niet overal in Vlaanderen gelijk. Sommige gebieden vertonen volgens de metingen van het oppervlakte- en grondwater immers een duidelijke achterstand in evolutie op andere gebieden en moeten dan ook strikter opgevolgd worden om een snellere verbetering te bewerkstelligen. Een gebiedsgerichte aanpak is daarom aangewezen.

In de periode tussen 2012 en 2014, worden daarom op basis van metingen van nitraat in grond- en oppervlaktewater, jaarlijks gebieden aangeduid waar de waterkwaliteit nog sterk moet verbeteren: de focusgebieden. In 2012 is 283 000 ha of 42 % van het landbouwareaal afgebakend als focusgebied.

⇒ [De kaart met de focusgebieden voor 2011 en 2012 vindt u als bijlage.](#)

Om de toepassing van oordeelkundige bemesting en goede landbouwpraktijken te stimuleren, treedt een bonus-malussysteem in werking:

- Focusgebieden waar tijdens twee opeenvolgende winterjaren geen enkele overschrijding van 50 mg nitraat per liter in de MAP-meetpunten wordt gemeten en waar ook een positieve evolutie van het grondwater vast te stellen is, worden aan het niet-focusgebied toegevoegd.
- Niet-focusgebieden waar tijdens één winterjaar een overschrijding van meer dan 50 mg nitraat per liter in de MAP-meetpunten wordt gemeten of waar een negatieve evolutie in het grondwater wordt vastgesteld, worden aan het focusgebied toegevoegd.

Een landbouwperceel ligt in het focusgebied als minimum 50 % van dat perceel in het focusgebied ligt.

NIEUW

In het Mestdecreet (2011-2014) wordt gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak. Op basis van de metingen van het oppervlakte- en grondwater wordt een onderscheid gemaakt tussen focusgebieden en niet-focusgebieden. In de focusgebieden zijn extra inspanningen nodig om de achterstand op het vlak van de waterkwaliteit in te halen.

Zo ligt voor 2011 de maximale nitraatresiduhoeveelheid (=de drempelwaarde) voor grasland in de focusgebieden lager dan in de niet-focusgebieden.

3. WELK NITRAATRESIDU MOET NAGESTREEFD WORDEN?

Noch milieukundig, noch landbouweconomisch is er baat bij een hoog nitraatresidu, aangezien het overschot aan nitraat gewoon wegspoelt. Daarom spreekt het voor zich dat het nitraatresidu op het einde van het groeiseizoen het best zo laag mogelijk is.

Op basis van een uitgebreide studie (de procesfactor voor oppervlakte- en grondwater) werd bepaald hoe hoog het nitraatresidu mag zijn om de nitraatnorm van 50 mg nitraat per liter niet te overschrijden. Uit die studie bleek ook dat de teelt en het bodemtype een belangrijke invloed hebben op het nitraatresidu. In nauw overleg met de landbouw- en milieuorganisaties werd daarom een voorstel uitgewerkt waarbij, afhankelijk van het bodemtype en de teelt (gegroepeerd in 4 verschillende teeltgroepen), een maximale nitraatresiduwaarde werd ingesteld. Die nitraatresiduwaarde wordt de drempelwaarde genoemd.

4. WAT IS DE DREMPELWAARDE EN WAARVAN IS DIE AFHANKELIJK?

De drempelwaarde is de maximale hoeveelheid nitraatresidu die in de bodem aanwezig mag zijn om de uitspoeling van nitraat te beperken. Op basis van de eerder vermelde studie blijkt duidelijk dat zwaardere bodems een grotere buffercapaciteit hebben en dat bepaalde teelten van nature een hoger residu nalaten. Daarmee werd dan ook rekening gehouden bij het vastleggen van de verschillende drempelwaarden.

4.1 Het bodemtype

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen:

1. **Zandgronden:** dat zijn alle landbouwgronden die in de landbouwstreek “Kempen” liggen of in de “Vlaamse Zandstreek”, met uitzondering van landbouwgronden die in de provincie Vlaams-Brabant liggen.
2. **Zware kleigronden:** dat zijn alle landbouwgronden die in de landbouwstreek “Polders” liggen of in een door de Vlaamse Regering afgebakend gebied waarvan de landbouwer aantoont dat die gronden vergelijkbare karakteristieken hebben (textuurklasse leem A, kleigehalte min. 17,5 %, zandgehalte max. 15 %).
3. **Andere gronden dan zandgronden of zware kleigronden:** dat zijn alle gronden die geen zand- of zware kleigrond zijn.

4.2 De teelt

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen deze groepen:

1. **Uitsluitend gemaaid grasland:** die groep omvat de teelt van grasland dat uitsluitend gemaaid wordt.
2. **Begraasd grasland (al dan niet in combinatie met maaïen):** die groep omvat de teelt van grasland dat begraasd en eventueel ook gemaaid wordt.
3. **Specifieke teelten¹:** die groep omvat de teelt van groenten van groep I, groenten van groep II, groenten van groep III, fruitbomen, snijbloemen, snijplanten, chrysanten en winterbloeiende halfheesters. Ook aardappelen hebben de drempelwaarden van specifieke teelten.
4. **Niet-specifieke teelten:** die groep omvat de teelt van alle overige gewassen, uitgezonderd grasland.

De hoofdteelt, die werd opgegeven op de verzamelaanvraag 2011, dient als basis. Als de nateelt een specifieke teelt is, zijn de meer gunstige drempelwaarden van de specifieke teelten van toepassing.

4.3 Focusgebieden versus niet-focusgebieden

Als gevolg van de gebiedsgerichte aanpak speelt ook de ligging in focusgebied of niet-focusgebied een rol bij het bepalen van de drempelwaarde. Voor 2011 ligt de drempelwaarde voor grasland in de focusgebieden lager dan in de niet-focusgebieden. Voor de andere teelten is er voor 2011 geen verschil in de drempelwaarden binnen of buiten de focusgebieden.

NIEUW

- In het Mestdecreet werd de afbakening van “**zwarte klei**” uitgebreid waardoor ook bepaalde gebieden van buiten de landbouwstreek “Polders” onder de bijbehorende bepalingen kunnen vallen. Ook de definitie van **specifieke teelten** en van **groente** is gewijzigd.
- Grasland wordt voortaan als aparte teeltgroep beschouwd bij het bepalen van de drempelwaarden. Er wordt een onderscheid gemaakt op basis van de uitbatingsvorm: **grasland dat begraasd en eventueel ook gemaaid wordt** en **grasland dat uitsluitend gemaaid wordt**. De uitbatingsvorm wordt via de verzamelaanvraag geregistreerd.
- Bij grasland is ook de ligging in focusgebied of niet-focusgebied bepalend voor de toepassing van de drempelwaarden.

De drempelwaarden zijn van toepassing op alle landbouwpercelen in Vlaanderen. De resultaten van alle nitraatresidubepalingen worden aan de drempelwaarden getoetst.

5. WAT ALS DE DREMPELWAARDE OVERSCHREDEN IS?

Als de drempelwaarde wordt overschreden, gelden in het volgende kalenderjaar begeleidende maatregelen om toekomstige overschrijdingen te vermijden. De begeleidende maatregelen zijn opgemaakt volgens een getrapt systeem: hoe hoger de overschrijding, hoe uitgebreider de maatregelen die moeten opgevolgd worden. Het Mestdecreet onderscheidt in totaal 4 niveaus van drempelwaarden met daaraan gekoppeld 4 maatregelenpakketten. Zodra de respectieve drempelwaarde overschreden is, wordt het respectieve maatregelenpakket van toepassing.

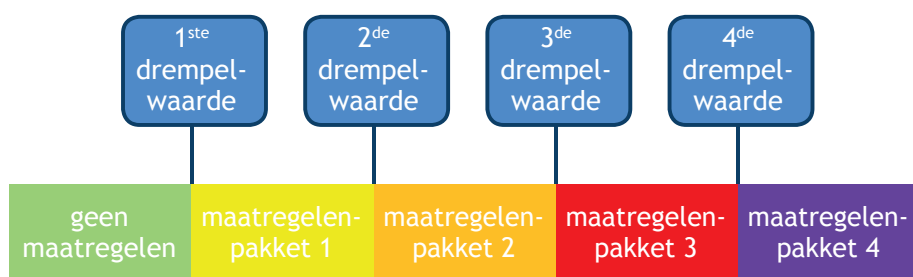
1 Volledige lijst van specifieke teelten:

groenten van groep I : kolen (bloemkool, spruitkool, witte kool, boerenkool, spitskool, broccoli, romanescokool, rodekool, savooikool, Chinese kool, andere kolen), prei, artisjok, groene selder, bladseider, bleekseider, rabarber of aardbeien.

groenten van groep II : spinazie, courgettes, sla, vroege aardappelen (geoogst vóór 31 juli), knolselder, peterselie, bieslook, basilicum, augurken, pompoenen, knolvenkel, koolrabi, paksoi, sierteeltgewassen die geteeld worden op niet permanent overkapte landbouwgronden en andere groenten die niet onder groep I of groep III vallen en geen teelt zijn met een lage stikstofbehoefte (cichorei, sjalotten, ui, vlas, witloof).

groenten van groep III : wortelen, rapen, koolraap, rode biet, pastinaak, rammenas, radijs, mierikswortel, schorseneren, wortelpeterselie, asperges, erwten, bonen, dille, kervel, tijm, of andere kruiden met uitzondering van peterselie, bieslook en basilicum.

andere: fruitbomen, snijbloemen of snijplanten, chrysanten en winterbloeiende halfheesters.

Het vertrekpunt bij alle maatregelen is oordeelkundige bemesting, gebaseerd op de gewasbehoeften, de bodemvoorraad en de verwachte mineralisatie. De maatregelen zijn dan ook niet sanctionerend, maar begeleidend van aard.

Concreet moeten, bij overschrijding van het nitraatresidu in het najaar 2011 (1 oktober - 15 november), in 2012 maatregelen worden toegepast om in 2012 en toekomstige overschrijdingen te vermijden. De drempelwaarde die overschreden wordt bepaalt het maatregelenpakket.

NIEUW

Het nitraatresidu dat wordt gemeten op de percelen waarop de BO water wordt toegepast, moet meer dan 4 kilogram nitraatstikstof per ha lager zijn dan de eerste drempelwaarde die op die percelen geldt. De beheerovereenkomst water is immers een engagement om minder te bemesten en waarvoor de landbouwer een financiële compensatie kan krijgen. De drempelwaarden die gelden voor de BO waterpercelen zijn weergegeven in de kolom DW BO (zie punt 6).

De drempelwaarden BO dienen enkel om te bepalen of er een vergoeding kan berekend worden. Als het vastgestelde nitraatresidu gelijk is aan of hoger is dan de drempelwaarde in de kolom DW BO, kan geen uitbetaling gebeuren van de bijbehorende beheervergoeding. De begeleidende maatregelen worden echter pas van toepassing als de nitraatresiduwaarde ook de eerste, algemeen geldende, drempelwaarde overschrijdt.

6. WAT ZIJN DE VERSCHILLENDE DREMPELWAARDEN VOOR DE STAALNAMECAMPAGNE VAN 2011?

Voor het kalenderjaar 2011 gelden volgende drempelwaarden (DW in kg nitraat-N/ha):

Teelt	Bodemtype	FOCUSgebied	1 ^e DW	2 ^e DW	3 ^e DW	4 ^e DW	DW BO
Grasland (uitsluitend gemaaid)	Zandgronden	JA	70	95	110	140	66
	Andere	JA	70	95	130	170	66
	Zware kleigronden	JA	90	115	160	200	86
	Zandgronden	NEE	90	115	130	160	86
	Andere	NEE	90	115	150	190	86
	Zware kleigronden	NEE	90	115	160	200	86
Grasland (begraasd, al dan niet in combinatie met maaien)	Zandgronden	JA	80	105	120	150	76
	Andere	JA	80	105	140	180	76
	Zware kleigronden	JA	90	115	160	200	86
	Zandgronden	NEE	90	115	130	160	86
	Andere	NEE	90	115	150	190	86
	Zware kleigronden	NEE	90	115	160	200	86
Specifieke teelten + aardappelen	Zandgronden	n.v.t.	90	115	165	190	86
	Andere	n.v.t.	90	115	180	220	86
	Zware kleigronden	n.v.t.	90	115	180	220	86
Niet-specifieke teelten (uitgezonderd grasland)	Zandgronden	n.v.t.	88	113	128	158	84
	Andere	n.v.t.	90	115	150	190	86
	Zware kleigronden	n.v.t.	90	115	160	200	86

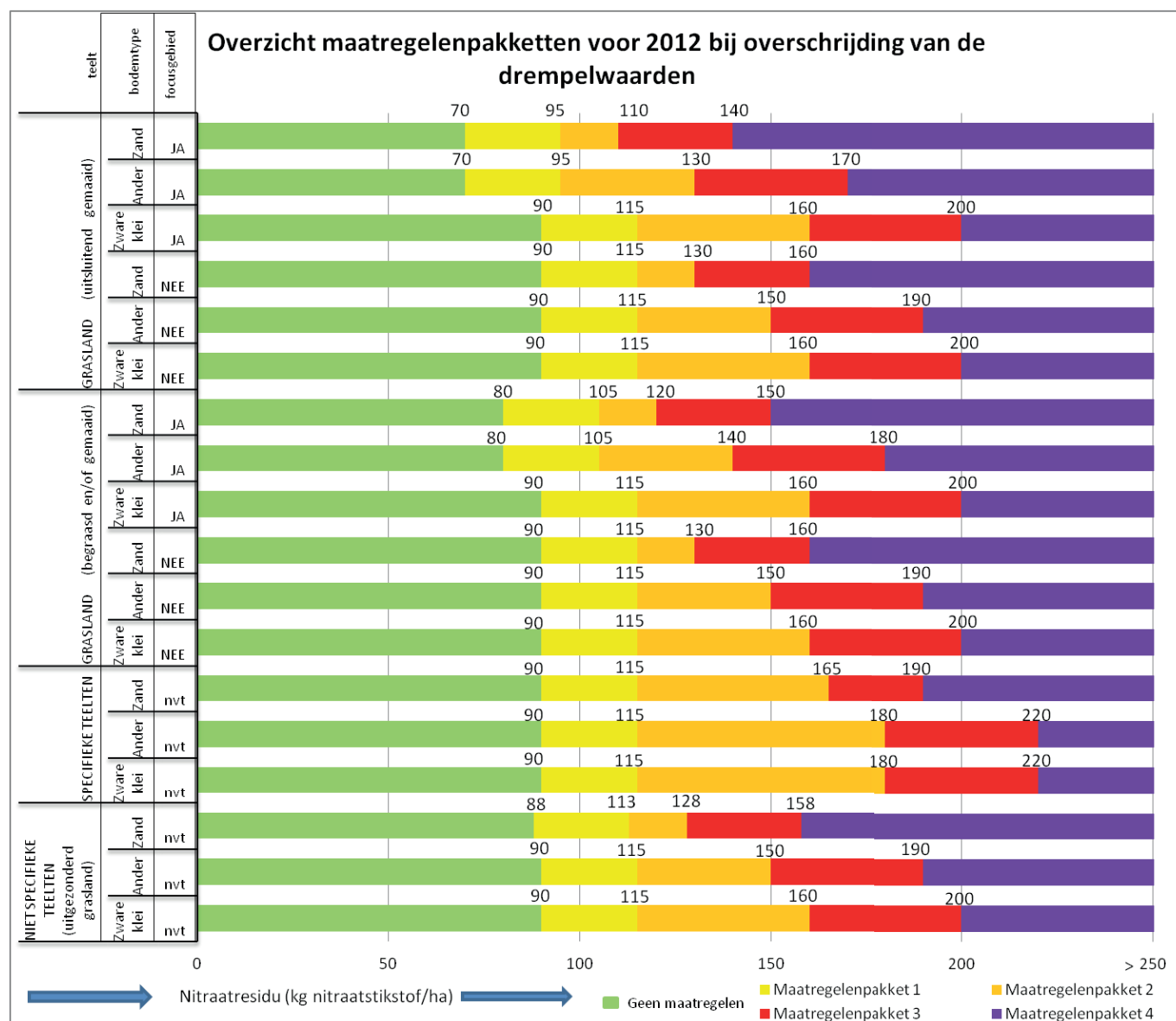

7. WELKE VERSCHILLENDE MAATREGELENPAKKETTEN ZIJN ER?

Hieronder vindt u een overzicht van de mogelijke maatregelenpakketten. Hoe hoger het maatregelenpakket, hoe meer maatregelen er opgelegd worden, m.a.w. het volgende pakket is steeds een uitbreiding van het vorige. Er zijn zowel maatregelen die enkel op het perceel met overschrijding gelden, als maatregelen die op bedrijfsniveau gelden.

Als u meerdere percelen hebt met een maatregelenpakket, dan geldt:

- op perceelsniveau: de maatregelen van het respectieve maatregelenpakket
- op bedrijfsniveau: de maatregelen van het hoogste pakket dat op één van uw percelen van toepassing is.

Bij een overschrijding van de 1e drempelwaarde bij de staalnamecampagne van 2011, gelden de volgende begeleidende maatregelen in 2012:

➤ **Op ELK perceel met overschrijding van de 1e drempelwaarde:**

1. laat u een **stikstofanalyse** uitvoeren op eigen initiatief en op eigen kosten.

Op basis van die stikstofanalyse moet u een bijbehorend bemestingsadvies laten opmaken dat u moet naleven.

U moet de bemesting, die u in 2012 toepast op uw perceel, bijhouden in een register.

⇒ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 13.1.*

De verplichte bodemstalen die genomen moeten worden als u derogatie aanvraagt, komen niet in aanmerking om te voldoen aan deze maatregel en omgekeerd.

2. is **geen derogatie** mogelijk.

➤ **Op bedrijfsniveau:**

1. moet u in de periode van 1 oktober tot en met 15 november, op eigen initiatief en op eigen kosten, op een door de Mestbank aangeduid perceel, een nitraatresidubepaling laten uitvoeren (opvolgstaal) door een erkend laboratorium. Vóór 1 oktober 2012 zal u hierover nog een brief ontvangen van de Mestbank.

⇒ *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be.*

Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria >

Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.

Bij een overschrijding van de 2e drempelwaarde bij de staalnamecampagne van 2011, gelden de volgende begeleidende maatregelen in 2012:

➤ **Op ELK perceel met overschrijding van de 2e drempelwaarde:**

1. laat u een **stikstofanalyse** uitvoeren op eigen initiatief en op eigen kosten.
Op basis van die stikstofanalyse moet u een **bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken dat u moet naleven.
⇒ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 13.1.*

De verplichte bodemstalen die genomen moeten worden als u derogatie aanvraagt, komen niet in aanmerking om te voldoen aan deze maatregel en omgekeerd.

2. is **geen derogatie** mogelijk.

➤ **Op bedrijfsniveau:**

1. moet u in de periode van 1 oktober tot en met 15 november, op eigen initiatief en op eigen kosten, op **twee** door de Mestbank aangeduide percelen, een nitraatresidubepaling laten uitvoeren door een erkend laboratorium. Vóór 1 oktober 2012 zal u hierover nog een brief ontvangen van de Mestbank.
⇒ *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be.
Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*
2. moet u een **bemestingsplan** en **bemestingsregister** bijhouden voor **alle percelen** van uw bedrijf.
⇒ *Hoe u het bemestingsplan en bemestingsregister moet opmaken, vindt u in punt 13.2.*

Het bemestingsplan moet uiterlijk 14 dagen na het opleggen van het maatregelenpakket (ontvangst van de brief) opgemaakt en aanwezig zijn op de exploitatie.

Bij een overschrijding van de 3e drempelwaarde bij de staalnamecampagne van 2011, gelden de volgende begeleidende maatregelen in 2012:

➤ **Op ELK perceel met overschrijding van de 3e drempelwaarde:**

1. laat u een **stikstofanalyse** uitvoeren op eigen initiatief en op eigen kosten.
Op basis van die stikstofanalyse moet u een **bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken dat u moet naleven.

⇒ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 13.1.*

De verplichte bodemstalen die genomen moeten worden als u derogatie aanvraagt, komen niet in aanmerking om te voldoen aan deze maatregel en omgekeerd.

2. is **geen derogatie** mogelijk.
3. moet u ten laatste op 15 oktober een **nateelt of vanggewas** inzaaien, als de teelt in kwestie het toelaat.
Voor dergelijke percelen met een groenbedekker als nateelt, kunt u geen groenbedekkingspremie (GB2) aanvragen bij het Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV).
⇒ *Praktische tips over het inzaaien van een nateelt of vanggewas vindt u in punt 13.4.*
4. past u een **verminderde bemesting** toe:
 - a. een **beperking tot 80 % (- 20 %)** van de toegelaten bemesting in **kg N uit dierlijke mest** per ha. Die beperking is **niet van toepassing op begraasd grasland**.
 - b. een **beperking tot 70 % (- 30 %)** van de toegelaten bemesting in:
 - kg **werkzame N** of in **kg totale N**
 - kg **N uit andere meststoffen**
 - kg **N uit kunstmest** per ha

Als het bemestingsadvies minder aangeeft dan die verminderde bemesting, wordt de toegelaten hoeveelheid meststoffen beperkt tot de hoeveelheden vermeld in het bemestingsadvies.
5. is **geen toepassing van de beheerovereenkomst water (BW3)** mogelijk.

➤ **Op bedrijfsniveau:**

1. moet u in de periode van 1 oktober tot en met 15 november, op eigen initiatief en op eigen kosten, op **twee** door de Mestbank aangeduide percelen, een **nitraatresidubepaling** laten uitvoeren door een erkend laboratorium. Vóór 1 oktober 2012 zal u hierover nog een brief ontvangen van de Mestbank.
⇒ *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be.
Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*
2. moet u een **bemestingsplan en bemestingsregister** bijhouden voor alle percelen van uw bedrijf.
⇒ *Hoe u het bemestingsplan en bemestingsregister moet opmaken, vindt u in punt 13.2.*

Het bemestingsplan moet uiterlijk 14 dagen na het opleggen van het maatregelenpakket (ontvangst van de brief) opgemaakt en aanwezig zijn op de exploitatie.

3. moet u, als op het perceel met een overschrijding van de 3e drempelwaarde **in 2011** als hoofddeelt of nateelt een **groente werd geteeld**, voor elk perceel waar u als hoofddeelt of nateelt een groente zal telen **in 2012**, een **stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken door een erkend laboratorium, een erkende telersvereniging of een erkend praktijkcentrum.
 - ⇒ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 13.1.*
 - ⇒ *Een groente is een groente van groep I of groep II, met uitzondering van vroege aardappelen en spruitkool.*
4. kan de dienst bedrijfsadvies en sensibilisering van de VLM een **audit** van het volledige bedrijf uitvoeren.
 - ⇒ *Alles wat u moet weten over de audit vindt u in punt 13.3.*

Bij een overschrijding van de 4e drempelwaarde bij de staalnamecampagne van 2011, gelden de volgende begeleidende maatregelen in 2012:

➤ **Op ELK perceel met overschrijding van de 4e drempelwaarde:**

1. laat u een **stikstofanalyse** uitvoeren op eigen initiatief en op eigen kosten.
Op basis van die stikstofanalyse moet u een **bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken dat u moet naleven.

⇒ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 13.1.*

De verplichte bodemstalen die genomen moeten worden als u derogatie aanvraagt, komen niet in aanmerking om te voldoen aan deze maatregel en omgekeerd.

2. is **geen derogatie** mogelijk.
3. moet u ten laatste op 15 oktober een **nateelt of vanggewas** inzaaien, als de teelt in kwestie het toelaat.
Voor dergelijke percelen met een groenbedekker als nateelt, kunt u geen groenbedekkingspremie (GB2) aanvragen bij het Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV).
⇒ *Praktische tips over het inzaaien van een nateelt of vanggewas vindt u in punt 13.4.*
4. past u een **verminderde bemesting** toe:
 - a. **voor begraasd grasland:**
 - geen beperking van de N uit dierlijke mest
 - een beperking tot 70 % (- 30 %) van de toegelaten bemesting in:
 - kg werkzame N of in kg totale N
 - kg N uit andere meststoffen
 - kg N uit kunstmest per ha
 - b. **voor alle andere teelten:**
een **beperking tot 40 % (- 60 %)** van de toegelaten bemesting in:
 - kg N uit dierlijke mest
 - in kg werkzame N of in kg totale N
 - kg N uit andere meststoffen
 - kg N uit kunstmest per ha

Als het bemestingsadvies minder aangeeft dan die verminderde bemesting, wordt de toegelaten hoeveelheid meststoffen beperkt tot de hoeveelheden die worden vermeld in het bemestingsadvies.

5. is **geen toepassing van de beheerovereenkomst water (BW3)** mogelijk.

➤ **Op bedrijfsniveau:**

1. moet u in de periode van 1 oktober tot en met 15 november op eigen initiatief en op eigen kosten op **twee** door de Mestbank aangeduide percelen een nitraatresidubepaling laten uitvoeren door een erkend laboratorium. Vóór 1 oktober 2012 zal u hierover nog een brief ontvangen van de Mestbank.
⇒ *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be.
Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*

2. moet u een **bemestingsplan en bemestingsregister** bijhouden voor alle percelen van uw bedrijf.

⇒ *Hoe u het bemestingsplan en bemestingsregister moet opmaken, vindt u in punt 13.2.*

Het bemestingsplan moet uiterlijk 14 dagen na het opleggen van het maatregelenpakket (ontvangst van de brief) opgesteld en aanwezig zijn op de exploitatie.

3. moet u, als op het perceel met een overschrijding van de 4e drempelwaarde in **2011** als hoofddeelt of nateelt een **groente** werd **geteeld**, voor elk perceel waar u als hoofddeelt of nateelt een **groente** zal telen in **2012**, een **stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken door een erkend laboratorium, een erkende telersvereniging of een erkend praktijkcentrum.

⇒ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 13.1.*

⇒ *Een groente is een groente van groep I of groep II, met uitzondering van vroege aardappelen en spruitkool.*

4. De dienst bedrijfsadvies en sensibilisering van de VLM kan een **audit** van het volledige bedrijf uitvoeren.

⇒ *Alles wat u moet weten over de audit vindt u in punt 13.3.*

8. HOE WORDT BEPAALD WELK MAATREGELENPAKKET VAN TOEPASSING WORDT?

Om de juiste maatregelenpakketten te bepalen, worden twee aspecten in rekening gebracht: het gemeten nitraatresidu in de voorbije staalnameperiode (1 oktober tot en met 15 november) en een eventuele pakketverhoging als gevolg van het niet of onvolledig naleven van reeds opgelegde begeleidende maatregelen.

8.1 Het gemeten nitraatresidu

Als op uw perceel in opdracht van de Mestbank een controlestaal werd genomen, dan kon u, op eigen initiatief en op eigen kosten, een tegenstaal laten nemen in de periode van 1 oktober t.e.m. 15 november. Van alle geldige nitraatresidubepalingen die aan de Mestbank werden bezorgd en die binnen de staalnameperiode door een erkend laboratorium werden genomen, wordt het laagste nitraatresidu weerhouden voor toetsing aan de drempelwaarden.

Ook voor de opvolgstalen of derogatiestalen kon meermaals een bemonstering gebeuren. Ook hier wordt enkel het laagste nitraatresidu van de geldige en ontvangen stalen in rekening gebracht.

Voor de beheerovereenkomsten water wordt contractueel slechts één resultaat aanvaard en zijn dus geen tegenstalen mogelijk.

8.2 Pakketverhoging als gevolg van niet naleving van eerder opgelegde maatregelen

Als u de opgelegde maatregelen niet of onvolledig naleeft, komt u in het volgende kalenderjaar automatisch in een hoger maatregelenpakket terecht. De Mestbank duidt daarvoor één of meerdere percelen aan waarop een verhoging van het maatregelenpakket van toepassing wordt in het volgende jaar.

Als u de opvolgstalen niet laat nemen, wordt bovendien een administratieve boete van 250 euro per niet bemonsterd perceel opgelegd.

Als u in 2011 een maatregelenpakket kreeg opgelegd en als tijdens een controle of audit bleek dat u niet alle maatregelen hebt nageleefd en/of niet de opgelegde opvolgstalen liet nemen, kunt u al een verhoging hebben gekregen. Dat wordt in dat geval in uw brief duidelijk aangegeven.

9. VOORBEELDEN

Voorbeeld 1

Tijdens de staalnamecampagne 2011 werd op een perceel **suikerbieten**, dat in de **Polders** ligt, een nitraatresidu gemeten van **85 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2012?

- ⇒ Suikerbieten behoren tot de groep “*niet-specifieke teelten (uitgezonderd grasland)*”.
- ⇒ Het bodemtype is “*zware klei*”.

Aangezien het nitraatresidu (85kg nitraatstikstof/ha) lager is dan de 1e drempelwaarde (90 kg nitraatstikstof/ha), zijn er geen begeleidende maatregelen nodig in 2012.

Voorbeeld 2

Tijdens de staalnamecampagne 2011 werd, in het kader van de **beheerovereenkomst water**, op een perceel met **grasland dat uitsluitend gemaaid wordt** en dat ligt in de **Vlaamse Zandstreek** (niet in Vlaams-Brabant) en in **niet-focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **113 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2012?

- ⇒ Het gaat om grasland dat uitsluitend gemaaid wordt.
- ⇒ Het bodemtype is “*zandgrond*”.
- ⇒ Het perceel ligt in “*niet-focusgebied*”.

Aangezien het nitraatresidu (113 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de 1e drempelwaarde (90 kg nitraatstikstof/ha), is in 2012 het *maatregelenpakket 1* van toepassing.

Voorbeeld 3

Tijdens de staalnamecampagne 2011 werd op een perceel met **grasland dat begraasd en gemaaid wordt** dat ligt in de **Zandleemstreek** en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **150 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2012?

- ⇒ Het gaat om grasland dat begraasd en gemaaid wordt.
- ⇒ Het bodemtype is “*andere*” (geen zand of zware klei).
- ⇒ Het perceel ligt in “*focusgebied*”.

Aangezien het nitraatresidu (150 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de 3e drempelwaarde (140 kg nitraatstikstof/ha), is in 2012 het *maatregelenpakket 3* van toepassing.

Voorbeeld 4

Tijdens de staalnamecampagne 2011 werd op een perceel met een **opeenvolging van aardappelen** (hoofddeelt) **en gras** (nateelt), dat ligt in de **Polders** en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **180 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2012?

- ⇒ Voor de bepaling van de drempelwaarde behoren aardappelen tot de groep “specifieke teelten”.
- ⇒ Het bodemtype is “*zware klei*”.
- ⇒ Het perceel ligt in “*focusgebied*”.

Aangezien het nitraatresidu (180 kg nitraatstikstof/ha) gelijk is aan de 3e drempelwaarde (180 kg nitraatstikstof/ha), is in 2012 het *maatregelenpakket 2* van toepassing.

Voorbeeld 5

Tijdens de staalnamecampagne 2011 werd op een perceel met een opeenvolging van **wintergerst** (hoofddeelt) en **bloemkool** (nateelt), dat ligt in de **Zandleemstreek** en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **158 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2012?

- ⇒ Wintergerst behoort tot de groep “*niet-specifieke teelten (uitgezonderd grasland)*”, maar aangezien de nateelt behoort tot de groep “*specifieke teelten*” wordt het voor de bepaling van de drempelwaarde als een perceel met een specifieke teelt aanzien.
- ⇒ Het bodemtype is “*andere*” (geen zand of zware klei).
- ⇒ Het perceel ligt in “*focusgebied*”.

Aangezien het nitraatresidu (158 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de 2e drempelwaarde (115 kg nitraatstikstof/ha), is in 2012 het *maatregelenpakket 2* van toepassing.

Voorbeeld 6

Tijdens de staalnamecampagne 2011 werd, in het kader van de **beheerovereenkomst water**, op een perceel met **grasland dat uitsluitend gemaaid wordt** en dat ligt in de **Zandleemstreek** en in **focusgebied** een nitraatresidu gemeten van **70 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2012?

- ⇒ Het gaat om grasland dat uitsluitend gemaaid wordt.
- ⇒ Het bodemtype is “*andere*” (geen zand of zware klei)
- ⇒ Het perceel ligt in “*focusgebied*”.

Aangezien het nitraatresidu (70 kg nitraatstikstof/ha) gelijk is aan de 1e drempelwaarde (70 kg nitraatstikstof/ha), worden geen begeleidende maatregelen opgelegd in 2012.

U kunt geen beheervergoeding krijgen in het kader van de beheerovereenkomst water aangezien het nitraatresidu (70 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de drempelwaarde voor BO-water (66 kg nitraatstikstof/ha).

Voorbeeld 7

Tijdens de staalnamecampagne 2011 werd op een perceel maïs dat in de **Vlaamse Zandstreek** ligt (niet in Vlaams-Brabant), een nitraatresidu gemeten van **120 kg** nitraatstikstof/ha.

In 2011 was op dit perceel het maatregelenpakket 3 van toepassing omdat in het najaar van 2010 een nitraatresidu werd gemeten van 131 kg nitraatstikstof/ha. **Tijdens de audit bleek er echter geen stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies te zijn voor dit perceel en ook het bemestingsplan en bemestingsregister bleken niet in orde.**

Welke maatregelen zijn van toepassing in 2012?

- ⇒ Maïs behoort tot de groep “*niet-specifieke teelten (uitgezonderd grasland)*”
- ⇒ Het bodemtype is “*zandgrond*”.

Op basis van het weerhouden nitraatresidu (120 kg nitraatstikstof/ha), dat hoger is dan de 2e drempelwaarde (113 kg nitraatstikstof/ha), zou het *maatregelenpakket 2* van toepassing zijn.

Aangezien tijdens de audit bleek dat de maatregelen die in 2011 van toepassing waren (maatregelenpakket 3) niet volledig werden uitgevoerd, wordt er een pakketverhoging opgelegd. Dat is een verhoging t.o.v. het maatregelenpakket dat in 2011 van toepassing was. Daardoor is in 2012 *maatregelenpakket 4* van toepassing.

10. HOE WORDT U OP DE HOOGTE GEBRACHT VAN WELKE MAAT-REGELENPAKKETTEN VAN TOEPASSING ZIJN OP UW BEDRIJF?

Als u begeleidende maatregelen moet naleven, wordt u daarvan door de Mestbank op de hoogte gebracht met een aangetekende brief eind februari of begin maart van het jaar waarin de maatregelen van toepassing zijn. Voor elk perceel waarop een bemonstering werd uitgevoerd (controlestaal) of moest worden uitgevoerd (opvolgstaal, derogatiestaal of BO-waterstaal), wordt het weerhouden nitraatresidu vermeld. Ook wordt aangegeven of er al dan niet een pakketverhoging is toegepast (met vermelding van de reden) én wat het uiteindelijk toe te passen maatregelenpakket is in 2012. Bij punt 7. vindt u een uitgebreide beschrijving van de na te leven maatregelen per maatregelenpakket.

11. WAT ALS HET PERCEEL MET EEN MAATREGELENPAKKET NIET MEER IN GEBRUIK IS?

Als het perceel landbouwgrond, waarop een maatregelenpakket van toepassing is, niet meer tot uw bedrijf behoort op 1 januari 2012, moet u de Mestbank daarvan **uiterlijk binnen de 14 dagen na ontvangst van de brief met het opgelegd maatregelenpakket** op de hoogte brengen. De Mestbank duidt dan een vervangperceel aan waarop de begeleidende maatregelen van toepassing zijn.

Als u dat niet meldt aan de Mestbank wordt er in het volgende jaar automatisch een hoger maatregelenpakket opgelegd.

12. WAT ALS U NIET AKKOORD GAAT MET DE OPGELEGDE MAATREGELLEN?

U kunt binnen 30 kalenderdagen na ontvangst van de aangetekende brief met de oplegging van het maatregelenpakket bezwaar indienen. Uw bezwaar moet aangetekend verstuurd worden naar het afdelingshoofd van de Mestbank:

***Vlaamse Landmaatschappij, afdeling Mestbank
T.a.v. het afdelingshoofd
Gulden Vlieslaan 72
1060 Brussel***

Het is belangrijk dat u in uw bezwaar voldoende en duidelijk motiveert waarom u niet akkoord gaat met het opgelegde maatregelenpakket en de nodige bewijsstukken toevoegt die uw stelling ondersteunen.

Het afdelingshoofd van de Mestbank neemt een beslissing binnen zes maanden na ontvangst van de aangetekende brief en brengt u daarvan op de hoogte. De indiening van een bezwaar schorst de aangevochten beslissing niet. U moet dus ondertussen de maatregelen toepassen.

13. DE MAATREGELEN IN DETAIL

13.1. Stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies

Voor welke percelen is er een stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies nodig?

- Op elk perceel landbouwgrond waarop tijdens de staalnamecampagne 2011 een nitraatresidu is gemeten dat **hoger is dan de 1e drempelwaarde**, moet u een stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies laten uitvoeren.
- Als u op het betrokken perceel in 2012 **meerdere teelten** teelt, laat u één stikstofanalyse uitvoeren voor dat perceel met voor elke teelt een apart bemestingsadvies.

Als het betrokken perceel in 2012 niet langer tot uw bedrijf behoort, brengt u de Mestbank daarvan zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen de **14 dagen** op de hoogte. De Mestbank zal dan één of meerdere vervangpercelen aanduiden waarop de maatregelen moeten uitgevoerd worden.

Waar kunt u terecht voor de stikstofanalyse en het bijbehorende bemestingsadvies?

- Voor de stikstofanalyse moeten zowel de staalname als de analyse gebeuren door een erkend laboratorium (erkenning voor het analyseren van nitraatstikstof en ammoniumstikstof).
- Het bijbehorende bemestingsadvies moet worden opgemaakt door een erkend laboratorium, een erkend praktijkcentrum of een erkende telersvereniging.
 - De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be. Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: *Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's*. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.
 - De lijst van de erkende telersverenigingen en de erkende praktijkcentra vindt u ook op de website van de VLM: www.vlm.be. Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: *Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Bodem*. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.

U moet **zelf contact opnemen** met het erkende laboratorium, de erkende telersvereniging of het erkende praktijkcentrum voor de stikstofanalyse en het bijbehorende bemestingsadvies. De uitvoering gebeurt op uw eigen kosten.

De **verplichte bodemstalen** die worden genomen als u **derogatie aanvraagt**, komen niet in aanmerking om te voldoen aan die maatregel en omgekeerd.

Hoe moet het erkend laboratorium de staalname en stikstofanalyse uitvoeren?

- De staalname gebeurt in de voor de betrokken teelt **relevante (meest geschikte) periode**, bij voorkeur voor het bemesten, inzaaien of planten.
- De staalname gebeurt **tot op een diepte van**:
 - **30 cm** voor de teelt van aardbeien, chrysanten, courgettes, ijsbergsla, kruiden, peterselie, radijs, raketsla, sla, snijbloemen, snijplanten, spinazie, veldsla, vroege bladgroenten, vroege uien of winterbloeiende halfheesters;
 - **60 cm** voor de teelt van aardappelen, andijvie, bladselder, bleekselder, bloemkool, boerenkool, bonen, broccoli, Chinese kool, doperwten, erwten, grasland, graszoden, groene selder, knolselder, knolvenkel, koolraap, koolrabi, prei, rode biet, rodekool, savooikool, stamslabonen, venkel, witte kool of wortelen;
 - **90 cm** voor teelten die hierboven niet worden vermeld.
- Het **gehalte aan nitraatstikstof** (in kg NO₃-N/ha) en **ammoniakale stikstof** (in kg NH₄-N/ha) wordt bepaald per bodemlaag van 30 cm.
- Op de stikstofanalyse zijn de **X-Y-coördinaten** vermeld en het **perceelnummer** van het bemonsterde perceel, zoals vermeld op de meeste recente verzamelaanvraag.

Wat moet het bemestingsadvies vermelden?

Het bemestingsadvies bevat:

- de **nutriëntenbehoefte van het gewas** (in kg werkzame N/ha) en de **drogestofopbrengst per ha** van de betrokken teelt;
- het **resultaat van de stikstofanalyse** (in kg NO₃-N/ha en kg NH₄-N/ha);
- de te verwachten **werkzame stikstof** (in kg N/ha) afkomstig uit mineralisatie van bodemhumus, oogstresten, eerder toegediende dierlijke mest of andere meststoffen, berekend tot op het einde van de periode dat de teelt haar stikstofopname zal doen;
- het **organisch koolstofgehalte** (in % C) tot op een diepte van minimaal 23 cm en maximaal 30 cm:
 - Als het koolstofgehalte niet gekend is, moet op de bovenste bodemlaag van minimaal 23 cm of maximaal 30 cm het gehalte aan organische koolstof (in % C) bepaald worden.
 - De analyse op basis waarvan men het organisch koolstofgehalte berekent, mag maximaal 3 jaar oud zijn.
- de te verwachten **depositie van stikstof** (in kg N/ha);
- de te verwachten **verliezen van stikstof door uitspoeling en denitrificatie** (in kg N/ha), berekend tot het einde van de periode dat de teelt stikstof zal opnemen.

Het geeft ook aan hoe de bemesting op het perceel moet worden uitgevoerd en vermeldt daarom:

- de aanbevolen **hoeveelheid meststoffen uitgedrukt in kg werkzame N**;
- een aanduiding van het **optimale tijdstip van de bemesting**;
- bij een gefractioneerde bemesting, een **aanduiding van de tijdstippen** waarop bepaalde hoeveelheden meststoffen toegediend moeten worden;
- als minder meststoffen gebruikt worden door het toepassen van bepaalde bemestingstechnieken, **met welke hoeveelheid werkzame N de bemesting moet verminderd worden**.

De geadviseerde bemestingspraktijk moet in overeenstemming zijn met het Mestdecreet. Als het bemestingsadvies toch hoger is dan de bemestingsnormen uit het Mestdecreet moet het bemestingsadvies beperkt worden tot de bemestingsnormen uit het Mestdecreet.

Wat moet u met de stikstofanalyse en het bijbehorende bemestingsadvies doen?

⇒ U moet ervoor zorgen dat u **niet méér mest toedient** op het perceel dan wat het bemestingsadvies oplegt. Om dat te staven houdt u voor het betrokken perceel een **bemestingsregister** bij.

⇒ *In punt 13.2 vindt u terug welke elementen u moet bijhouden in het bemestingsregister voor het betrokken perceel.*

⇒ Hierbij moet u de **bemestingsnormen en de andere bepalingen** van het Mestdecreet respecteren.

⇒ U kunt de in het bemestingsadvies geadviseerde hoeveelheid **werkzame stikstof** omrekenen naar de **totale inhoud aan stikstof**.

⇒ *Hiervoor kunt u de omrekeningstabel gebruiken, vermeld in punt 13.5.*

13.2. Bemestingsplan en bemestingsregister

Wanneer moet u een bemestingsplan of bemestingsregister bijhouden?

- Bij een **overschrijding van de 1^e drempelwaarde** op een in 2011 bemonsterd perceel moet u in 2012 enkel een bemestingsregister bijhouden voor dat betrokken perceel.
- Bij een **overschrijding van de 2^e, 3^e en 4^e drempelwaarde** op een in 2011 bemonsterd perceel moet u een bemestingsplan en bemestingsregister bijhouden voor alle percelen van uw bedrijf.

Wat is een bemestingsplan en een bemestingsregister?

- Een **bemestingsplan** is een overzicht op perceelsniveau waarin u het gebruik van dierlijke mest, andere meststoffen en kunstmest plant aan het begin van het bemestingsseizoen.
 - Het bemestingsplan moet uiterlijk 14 dagen na het opleggen van het maatregelenpakket (ontvangst van de brief) opgemaakt en aanwezig zijn op de exploitatie.
 - Bij elke wijziging van de geplande bemesting, past u het bemestingsplan binnen de 7 kalenderdagen aan.
- In het **bemestingsregister** volgt u de uitvoering van het bemestingsplan op.
 - Het bemestingsregister houdt u bij op de exploitatie.
 - Ten laatste binnen de 7 dagen na de bemesting, noteert u de gegevens in het bemestingsregister.

- U kunt het bemestingsplan en -register ook als één geheel beschouwen. In dat geval hoeft u in het register enkel de data van bemesting in te vullen, en aan te geven welke elementen er verschillen met het plan. Is op een bepaald perceel alles uitgevoerd zoals in het plan aangegeven, dan noteert u op het perceelsplan 'bemesting uitgevoerd conform het plan'.
- U hebt de keuze tussen een **papieren of digitaal** bemestingsplan en -register.
- Op de website van de VLM is een rekenprogramma beschikbaar, nl. de BASsistent balanssimulator 2012, dat u helpt bij de opmaak van het bemestingsplan en -register. U vindt dat rekenprogramma op www.vlm.be, klik achtereenvolgens op *Land- & tuinbouwers > Mestbank > Rekenprogramma's*.

Wat moet het bemestingsplan minstens bevatten?

Het bemestingsplan bevat minstens:

- **de productie van dierlijke mest op uw bedrijf:**
 - Per diercategorie:
 - de te verwachten gemiddelde veebezetting in het lopende kalenderjaar;
 - het staltype waarin u de betrokken dieren zult houden;
 - de te verwachten nettoproductie aan dierlijke mest (in kg N, kg werkzame N en kg P2O5).
 - Per mestsoort:
 - de opslagcapaciteit;
 - de te verwachten hoeveelheid dierlijke mest die wordt geproduceerd in het lopende kalenderjaar (in ton of m³, kg N, kg werkzame N en kg P2O5).
- **per perceel of perceelsgroep:**
 - een foto of kaart van de ligging (foto's van de meest recente verzamelaanvraag);
 - de oppervlakte, de voorteelt, de hoofdteelt en de nateelt;
 - de vermelding of er derogatie is aangevraagd;
 - de te verwachten nutriëntenbehoefte van de gewassen (in kg N, kg werkzame N en kg P2O5);
 - de geplande bemesting met dierlijke mest, kunstmest en andere meststoffen per mestsoort (in ton of m³, kg N, kg werkzame N en kg P2O5);
 - de geplande bemesting met dierlijke mest door beweiding (in kg N, kg werkzame N en kg P2O5).
- **de geplande aan- en afvoer van dierlijke mest en andere meststoffen:**
 - per mestsoort;
 - uitgedrukt in ton of m³, kg N, kg werkzame N en kg P2O5.
- **het geplande gebruik van kunstmest:**
 - per mestsoort;
 - uitgedrukt in ton of m³, kg N en kg P2O5.

Uiteraard mag u uw bemestingsplan aanvullen met nog meer gegevens die u interessant vindt voor uw bedrijf. Hoe meer elementen u opneemt, hoe nauwkeuriger u de bemesting kunt bepalen voor een optimale gewasopbrengst.

Wat moet het bemestingsregister minstens bevatten?

Per perceel of perceelsgroep bevat het bemestingsregister minstens deze informatie:

- **de bemesting met dierlijke mest:**
 - de opgebrachte hoeveelheden (in ton, kg N en kg P2O5 per perceel of perceelsgroep en omgerekend naar kg N/ha en kg P2O5/ha). Bij begrazing houdt u de veebezetting bij (op basis van de start- en einddatum van de begrazingsperiode en het aantal dieren).
 - de datum waarop de bemesting is uitgevoerd, bij andere bemesting met dierlijke mest dan begrazing.
 - Als de dierlijke mest afkomstig is van een andere landbouwer, noteert u ook de naam van de landbouwer en de identificatie van zijn exploitatie. Bij andere bemesting met dierlijke mest dan begrazing, noteert u ook het nummer van het transportdocument.
 - eventuele tussenopslag op de kopakker.
- **de bemesting met andere meststoffen:**
 - de opgebrachte hoeveelheden (in ton, kg N en kg P2O5 per perceel of perceelsgroep en omgerekend naar kg N/ha en kg P2O5/ha);

- de datum waarop de bemesting is uitgevoerd;
 - het nummer van het transportdocument;
 - de naam van de producent van de andere meststoffen en de identificatie van diens uitbating waar de andere meststoffen worden geproduceerd;
 - eventuele tussenopslag op de kopakker.
- **de bemesting met kunstmest:**
- de opgebrachte hoeveelheden (in kg N/ha en kg P2O5/ha);
 - de datum waarop de bemesting is uitgevoerd.

13.3. Audit

Zodra de 3^e drempelwaarde is overschreden, kan de dienst bedrijfsadvies en sensibilisering van de VLM een audit uitvoeren van uw volledige bedrijf.

Tijdens een audit komen bedrijfsadviseurs ter plaatse op uw bedrijf om samen met u de oorzaak van het te hoge nitraatresidu van het bemonsterde perceel na te gaan.

Samen overlopen jullie een vragenlijst om informatie in te winnen over het gehouden vee, de aanwezige mestopslag, de toegepaste bemesting op alle percelen, de mestafzet, de teeltrotatie, de teelttechniek en de inzet van vanggewassen. Ook wordt nagekeken of de begeleidende maatregelen van het maatregelenpakket worden nageleefd en gebeurt er een rondgang op het bedrijf. Op basis van alle verzamelde informatie krijgt u een gericht advies met de eventuele knelpunten en concrete aanbevelingen over een milieukundig verantwoorde uitbating van uw bedrijf om het nitraatresidu te doen dalen. Indien nodig of gewenst kunt u na het advies nog begeleiding aanvragen.

⇒ *Voor meer informatie hierover kunt u terecht bij de contactpersonen die vermeld zijn in punt 14.*

13.4. Vanggewas of nateelt

Op welke percelen moet u een nateelt of vanggewas telen?

Op elk perceel landbouwgrond waarop in 2011 een nitraatresidu is gemeten dat hoger is dan de 3^e drempelwaarde, moet u uiterlijk op 15 oktober een nateelt of vanggewas inzaaien (als de teelt in kwestie het toelaat).

Wat is de meerwaarde van een vanggewas of nateelt?

- Vanggewassen of nateelten houden de nutriënten die nog aanwezig zijn in de bodem vast en beperken op die manier de stikstofverliezen naar het grond- en oppervlaktewater tijdens de winter. De achtergebleven nutriënten blijven bovendien beschikbaar voor uw volgende teelt.
- Vanggewassen zijn ook nuttig om het organische stofgehalte te verhogen, erosie te vermijden, het bodemleven te bevorderen, de bodemstructuur te verbeteren, ziekten en plagen te bestrijden en onkruidontwikkeling af te remmen.

Hoeveel stikstof kan een vanggewas opnemen?

- Om een voldoende hoge stikstofopname te realiseren, zaait u de vanggewassen best zo vroeg mogelijk in na de oogst van de hoofdteelt en ten laatste op 15 oktober.
- De hoeveelheid stikstof die een vanggewas nog kan opnemen is afhankelijk van de soort en de zaaidatum en varieert van 30 kg N/ha tot 100 kg N/ha.

⇒ In de onderstaande tabel vindt u een overzicht van de te verwachten N-opname door verschillende soorten vanggewassen, afhankelijk van de ontwikkeling van het vanggewas.

Vanggewas	N-opname (kg N/ha) afhankelijk van ontwikkeling vanggewas		
	Slecht	Normaal	Goed
Bladrijke vanggewassen (bv. gele mosterd, bladrammenas, bladkool, facelia)	30-50	50-70	70-90
Grasachtige vanggewassen (bv. Italiaans raaigras, Engels raaigras, rogge, Japanse haver)	20-40	40-60	60-80
Vlinderbloemige vanggewassen (bv. witte en rode klaver, wikke, lupine)	30-50	50-75	75-100

Bron: "Groenbemesters en nitraatresidu, 2010, Bodemkundige Dienst van België"

Hoeveel stikstof kan een vanggewas naleveren bij onderwerking in het najaar/voorjaar?

Als een vanggewas ondergewerkt wordt, zal het vanggewas stikstof naleveren. Houd hier rekening mee bij uw bemesting!

⇒ In de onderstaande tabel vindt u een overzicht van de te verwachten N-nalevering bij onderwerking in het najaar of voorjaar door verschillende soorten vanggewassen, afhankelijk van de ontwikkeling van het vanggewas (uitgedrukt in lengte van het vanggewas).

Vanggewas	Lengte (cm)	N-nalevering bij onderwerken in	
		Najaar (kg N/ha)	Voorjaar (kg N/ha)
Raaigrassen (bv. Italiaans raaigras, Engels raaigras)	15	10	20
	30	15	35
	45	25	50
Kruisbloemigen (bv. gele mosterd, bladrammenas)	40	10	15
	60	15	30
	90	25	45
Vlinderbloemigen (bv. witte en rode klaver, wikke, lupine)	20	15	30
	40	30	60
	60	45	90

Bron: "Mest- en mineralenkennis voor de praktijk, Blad 18 uit de serie Plantaardig, 2005, Wageningen UR"

13.5. Tabel voor de omrekening van werkzame stikstof naar de totale inhoud aan stikstof

Het bemestingsadvies geeft aan welke hoeveelheid meststoffen aanbevolen is voor de teelt van uw gewas. Die aanbevolen bemesting is uitgedrukt in kg werkzame stikstof. Dat is de hoeveelheid stikstof in de mest die in het eerste jaar bruikbaar is voor de plant. Het is de som van de minerale stikstof en de snel afbreekbare organische stikstof.

U kunt de in het bemestingsadvies geadviseerde hoeveelheid werkzame stikstof omrekenen naar de totale inhoud aan stikstof via onderstaande omrekeningsformule en tabel. Het percentage werkzame stikstof, vermeld in de tabel, geeft aan welk percentage van de totale hoeveelheid stikstof van de betreffende meststof beschikbaar is in de vorm van werkzame stikstof.

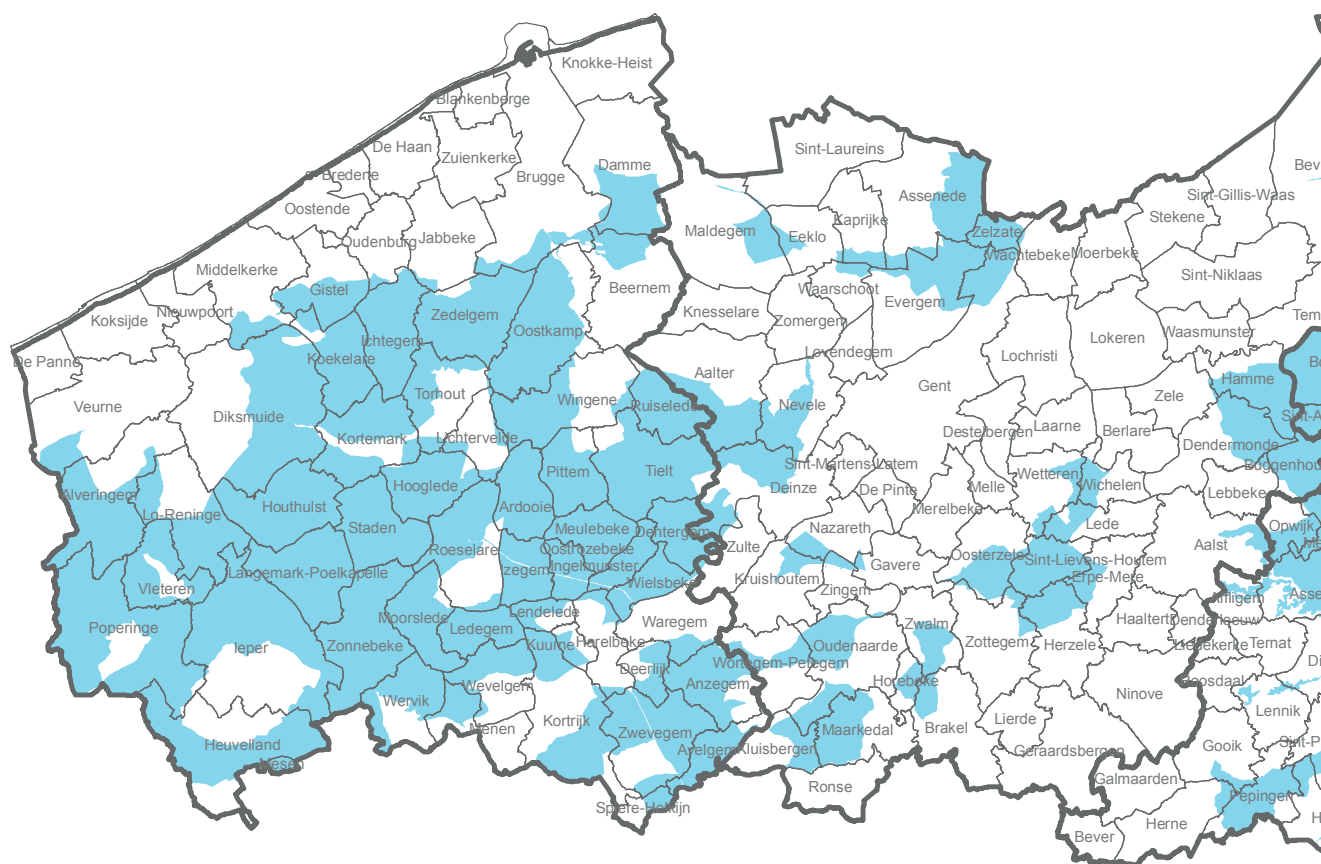
$$N_{\text{totaal}} (\text{kg/ton}) = N_{\text{werkzaam}} (\text{kg/ton}) / \text{werkingscoëfficiënt}(\%)$$

Meststof	% Werkingscoëfficiënt
Vloeibare dierlijke mest (mengmest, dunne fractie na scheiden van vloeibare dierlijke mest,...)	60 %
Andere meststoffen, behalve gecertificeerde groen- en GFT-compost	60 %
Andere meststoffen die stikstof in dusdanige vorm bevatten waarbij slechts een beperkt gedeelte van de totale stikstof vrijkomt in het jaar van opbrenging	30 %
Vaste gescheiden mest (samengestelde) vaste mest, (samengestelde) vaste kippenmest, vaste fractie van gescheiden mest, champost	30 %
Stikstof van rechtstreekse uitscheiding bij begrazing	20 %
Gecertificeerde groen- en GFT-compost	15 %
Effluent van biologisch behandelde mest	100 %
Minerale meststoffen (kunstmest)	100 %

Voorbeeld

- Als uw bemestingsadvies bijvoorbeeld aangeeft dat het gewas 50 kg werkzame N/ha vereist, moet u $50 \text{ kg N}_{\text{werkzaam}} / 0,3 =$ ongeveer **170 kg N/ha** opbrengen uit stalmest.
- Als u de 50 kg werkzame N/ha uit dat bemestingsadvies wilt invullen met mengmest, moet u $50 \text{ kg N}_{\text{werkzaam}} / 0,6 =$ ongeveer **85 kg N/ha** opbrengen uit mengmest.
- Bij gebruik van kunstmest is de hoeveelheid werkzame N/ha uit het bemestingsadvies gelijk aan de hoeveelheid N/ha kunstmest die u moet opbrengen.
 $50 \text{ kg N}_{\text{werkzaam}} / 1 =$ **50 kg N/ha** uit kunstmest.

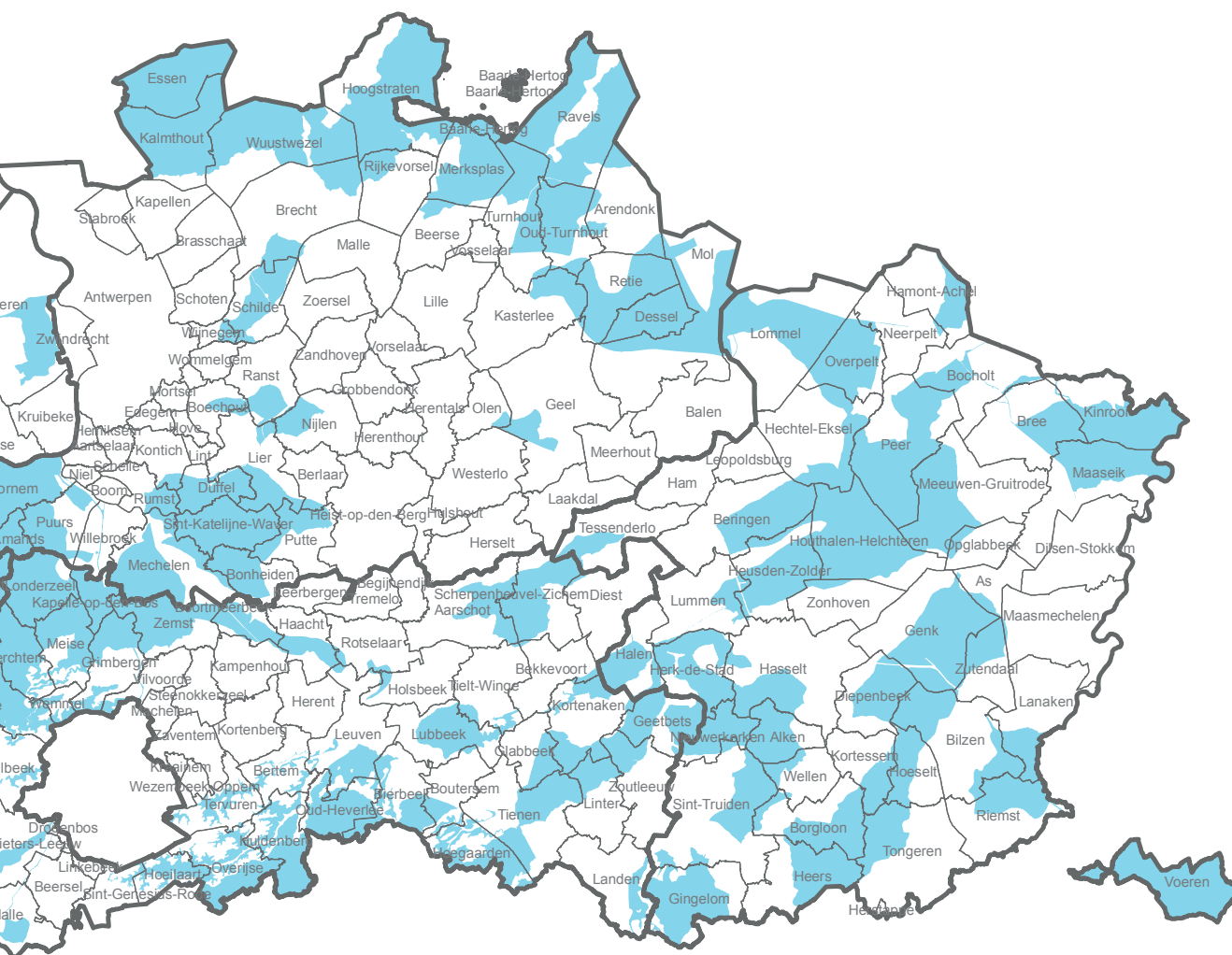
Legend

 Fo

ed Nitraat

2012

27

de
cusgebied

1:650.000

Contactpersonen van de dienst bedrijfsadvies en sensibilisering (BAS)

Voor meer algemene informatie of indien u individueel advies wenst, kunt u terecht bij:

WEST-VLAANDEREN Velodroomstraat 28 8200 Brugge Tel.: 050 45 81 67 els.goethals@vlm.be	OOST-VLAANDEREN Ganzendries 149 9000 Gent Tel.: 09 244 86 12 luc.gallopyn@vlm.be
ANTWERPEN Cardijnlaan 1 2200 Herenthals Tel.: 014 25 83 04 els.daemen@vlm.be	LIMBURG Koningin Astridlaan 10 3500 Hasselt Tel.: 011 29 87 39 gert.peeters@vlm.be
VLAAMS-BRABANT VLM - Dirk Boutsgebouw Diestsepoort 6 bus 74 3000 Leuven Tel.: 016 66 52 65 peter.schildermans@vlm.be	

Meer info

U wilt meer informatie?

U kunt steeds terecht bij de diensten van de Mestbank. De Mestbank is elke werkdag open van 9.00 uur tot 11.30 uur. Voor begeleiding in de namiddag maakt u best een afspraak. Telefonisch is de Mestbank elke werkdag te bereiken van 9.00 uur tot 12.00 uur en van 14.00 uur tot 16.00 uur.

U wilt folders en brochures downloaden?

www.vlm.be > Mediatheek > Folders en brochures > Mestproblematiek (kiezen in het dropdownmenu)

U wilt één of meerdere formulieren downloaden?

www.vlm.be > Land- & tuinbouwers > Mestbank > Formulieren en publicaties > Formulieren

U wenst de ontwikkelingen van het mestbeleid op de voet te volgen?

Dan is de elektronische nieuwsbrief van de Mestbank de oplossing. Deze nieuwsbrief houdt u op de hoogte van wijzigingen in de wetgeving, actuele dossiers en activiteiten in de sector. Inschrijven kan op www.vlm.be, klik op Nieuwsbrief > Inschrijven.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van de Vlaamse Landmaatschappij, Gulden Vlieslaan 72, 1060 Brussel.

Verantwoordelijke uitgever: Toon Denys, gedelegeerd bestuurder Vlaamse Landmaatschappij.

Realisatie, tekstbewerking en grafisch concept: VLM.

Februari 2012